

TÜRKÇE VE JAPONCA'DA AD-DURUM VE İYELİK EKLERİNE İLİŞKİN BİR KARŞILAŞTIRMA

Asuman YETİŞEN*

ÖZET

Bu çalışmada amaç, Japonca ve Türkçe'deki ad durum ekleri ve iyelik ekleri arasındaki yakınlık ve farklılıkları belirlemektir. Bu çalışmada bulunan sonuçlar Japonca ve Türkçe arasındaki benzerlikleri destekler niteliktedir. Türkçe öğrenen Japonlar veya Japonca öğrenen Türkler için aradaki benzerlik ve farklılıkların bilinmesi dil öğrenimine katkı sağlayacaktır.

Anahtar sözcükler: Dil akrabalığı, iyelik eki, ad durum eki, benzerlik, farklılık.

(A Comparison Relating To Noun Case Markers And Possessive Pronouns In The Turkish And Japanese Languages)

ABSTRACT

The aim of this study is to explain the immediacy and differences between case markers and possessive markers of the Japanese language and the Turkish language. The results obtained from the present study support the similarities between the Turkish and Japanese languages. For Japanese people who learn the Turkish language and Turkish people who learn the Japanese language to know these similarities and discrepancies would contribute to acquire these languages.

Key words: Language relationship, possessive pronoun, noun case markers, similarity, difference.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlük Türk Dili Okutmanı

GİRİŞ

Dil akrabalığı, dillerin ses dizgesi, biçimi, söz dizimi, anlam sistemi... yani bütün sistemi açısından ortaya çıkan ilişkileri, yakınlıkları sonucunda beliren bağılıklardır. Altay dilleri olarak adlandırılan Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece, Japonca (Aksan 1999: 26) gerek söz dizimi biçim, ses, anlam yönünden gerekse anlatım yolu açısından en azından bu diller akrabadır yargısına varılmasına neden olacak kadar üzerinde düşünülmesi gereken ortaklıklara sahiptir. Dil akrabalığını ortaya koyan ilişkiler arasında özellikle biçimsel yakınlıklar önemlidir.

Bu çalışmada amaç, Türkçe gibi bağlantılı olan, söz dizimi ve yapı bakımından Türkçe'ye benzeyen Japonca ile Türkçe iyelik ekleri ve ad durum ekleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemektir. Bu çalışmada Talat Tekin'in bu konudaki görüşleri temel alınmıştır.

1.TÜRKÇE AD DURUM EKLERİ

1.1.Yalın durum:

Türkçe sözcükler için adın herhangi bir son ek, diğer bir deyişle ad durum eki almamış olduğu durumdur. Yapım eki, çoğul eki ya da iyelik eki almış sözcükler bu durumda yalın sözcüklerdir.

Okul, okullar, akıl, güzellik, okulum, okulunuz, kitap, kitaplık gibi.

1.2.Belirtme durumu: {+I}: ı, i, u, ü

Türkçe'de adın gösterdiği şeyin belli bir nesne, bilinen bir varlık olduğunu açıklar. Geçişli eylem olarak adlandırılan belirtili nesne alan eylemlerin nesnelерinin aldığı ad durum ekidir.

O sözcüğü unuttum.

Gazeteyi okuyor musunuz?

Çantasını kaybetmiş

1.3.Yönelme durumu: {+A}: a, e

Adla gösterilen nesneye, varlığa bir yönelme gösterir.

Bahçeye çıktım.

Ayşe eve gidiyor.

1.4.Kalma Durumu: {+DA}: da, de, ta, te

Adla gösterilen nesnede, varlıkta bir bulunma gösterir.

Erol okuldadır.

Yarın fakültede misiniz?

1.5.Çıkma durumu: {+DA}: den, dan, tan, ten

Bir yerden ayrılma bildirir. Eklendiği adla cümlemin yüklemine gösterdiği iş ya da oluşun uzaklaştığını gösterir. Ayrılma durumu ekinin, cümlede neden, sonuç, bir bütünün parçası olma, yer ve yön gösterme, eş ya da karşıt anlam bildirme görevleri de vardır.

Her gün Ankara'dan güneye iki tren gider.

İki gün önce buradan ayrıldılar.

1.6.Tamlama durumu: {+In/+nIn}: in, in, un, ün; nın, nin, nun, nün.

Belirtili isim tamlaması yapar. Eklendiği adın başka bir adla ilişkilenererek bağlanmasını sağlayan ad durum ekidir.

Kitabın kapağı.

Kaya'nın silgisi.

1.7.Eşitlik durumu: {+CA}: ce, ca, ça, çe.

138 *Türkçe ve Japonca'da Ad Durum ve İyelik Ekleri ...*

Adın gösterdiği kavramla tümcenin yüklemi arasında bir eşitlik, benzerlik, karşılaştırma söz konusudur.

Kibarca konuşmak.
Temizce bir evi var.

1.8. Araç Durumu: {+IA}: la, le

Türkiye Türkçesi'nde bu ad durumu "ile" ilgeciyle ya da onun ekleşmiş biçimiyle yapılır. Bazı durumlarda bağlaç görevinde, bazı durumlarda da ilgeç görevinde kullanılır.

Annesiyle tartışıyor. (ilgeç)
Masayla sehpa birbirine uymadı. (bağlaç)

2.JAPONCA AD DURUM EKLERİ

21. **Yalın durum:** {+GA} ve {+O} ilgeçleri kullanılır.

22. **Belirtme Durumu:** (Belirtili nesne durumu): {+GA} ve {+O} ilgeçleri kullanılır.

23. **Belirtisiz ad tamlamalarında** {+nO} ilgeci kullanılır.

24. **Verme, Bulunma, yönelme, araç durum işlevi:** {+nI }

25. **Yaklaşma Yönelme:** {+E}

26. **Araç durumu:** {+TO}

27. **Bulunma Durumu:** {+DE}

28. **Çıkma Durumu:** {+Kara}

29. **Karşılaştırma- çıkma durumu:** {+Yori }

210. **Yaklaşma durumu:** {+Made}

3.BENZERLİKLER

Türkçede adlarla tümcenin diğer üyeleri arasındaki ilişki 8 adet ad durum eki ile kurulurken Japoncada bu ilişki (JOSHI) denilen 10 adet ilgeç kullanılarak belirlenir.

Türkçe ve Japonca'da bazı ad durum eklerinin kullanımı bakımından benzerlik vardır. Bunlar şöyledir:

31. Japonca'da bulunma (kalma) ad durum eki {+DE} dir ve Türkçe kalma eki {+DE} ile işlevi aynıdır.

Daigaku **de** hatarakimas (okulda çalışıyorum)
 Konban uchi **de** terebi omimas (Bu akşam evde televizyon izleyeceğim)
 Ashita Hayal Kahvesi **de** parti ga arimas (Yarın Hayal Kahvesinde parti var)

32.Japonca'da çıkma durum eki {+Yori} ve { +Kara }dir. Bu eklerin Türkçe çıkma durum eki {+DAn}'a benzer işlevleri vardır, ayrıca {+Yori} karşılaştırma görevinde de kullanılır.

Mukaşi yori (en eski zamanlardan),
 Koko yori (Buradan, bu yerden)
 Kin wa gin yori omoşi (Altın gümüşten (daha) ağırdır)
 Sakura yori mume wa hayaku saku (Erik, kirazdan daha önce çiçek açar)

33.Japonca'da belirtili nesne durumu gösteren {+O} ilgecinin temel işlevi belirtme durumu olarak kullanılmasıdır. Bu bakımdan {+O} ilgecinin işlevi Türkçe belirtme durum eki {+I} ile işlev bakımından benzerlik göstermektedir.

Sono hon o yomimaşta (O sözcüğü unuttum)
 Şimbun o yomimasu ka? (Gazeteyi okuyormusun?)
 Kao o araimasu ka? (Yüzümü yıkıyacağım.)

34.Japonca (verme-bulunma-araç durumu) ilgeci {+nI} işlevi Türkçe araç durum eki {+IA} ile benzerlik gösterir. Bugün Türkiye Türkçesi'nde bu ekin işlevini (ile) ilgeci üstlenmiştir.

Omowazu ni (Düşünmeksizin, düşünmeden)
 Matsu ni tsuru (Çam ağaçları ile kuzgunlar)

35.Japonca yönelme eki {+E} Türkçe yönelme durum eki {+A} ile kullanım bakımından benzerlik göstermesidir.

Kanojo wa doko e ikimashita ka? (O (kadın) nereye gitti?)

140 Türkçe ve Japonca'da Ad Durum ve İyelik Ekleri ...

Raigetsu uchi e kaerimasu (Gelecek ay geri döneceğim.)
İzmir e ikimasu (İzmir'e gidiyorum.)

4.AYRILIK

41.Ad durum ekleri Türkçe'de sözcüğün yalın durumu eksizdir. Yani sözcüğün kendisidir. Çocuk, çocuklar, ev gibi Japonca'da ad durumunu ilgili sözcükten sonra getirilen ilgeç belirler.

42.Türkçede yalın durum hiçbir ek almazken Japonca'da {+GA} ve {+O} ilgeçlerini alır.

ke-ki (go) tsukuremosu (Pasta yapabiliyorum.)
Biza (go) arimasu (Vize gerekiyor.)
Nihongo (o) benkyo shimas (Japonca çalışıyorum)

43.Türkçe'de ad durum ekleri birden fazla durum belirtmezken, Japonca'da birden fazla durum bildirir. Örneğin (ni) ilgeci bulunma, araç ve yönelme işlevini gösterir.

Konban ie (ni) imasu (Bu gece evdeyim.)

Watashiva niwa $\left\{ \begin{array}{l} e \\ ni \end{array} \right\}$ defa (Bahçeye çıktım.)

Aisesan wa uchi $\left\{ \begin{array}{l} e \\ ni \end{array} \right\}$ ikimasu (Ayşe eve gidiyor.)

Watashi wa jitensha {de} gakko {ni} kayotte imasu (Ben okula bisikletle gidip geliyorum.)

Bu ek hem araç hem yer belirtiyor.

44.Türkçe'de ad durum ekleri önüne geldikleri ada göre ses uyumuna uğrarken (dolap - dolabı, renk - rengi) Japonca ad durum ekleri (joshi) hiçbir ses değişikliğine uğramaz. Yani birlikte buldukları öğelere göre değişim göstermez.

45.Japonca'da belirli-belirsiz kavramı olmadığından her zaman belirtme durum ilgeci kullanılır.

Truko **no** çizü (Türkiye haritası)

5.TÜRKÇE İYELİK EKLERİ

İyelik ekleri adın bildirdiği nesnenin bir kişiye ya da bir başka nesneye ait olduğunu gösteren eklerdir. İyelik ekleri, eklendikleri ismin dışındaki bir nesneyi belirtirler. Bu belirtme, ismin karşıladığı nesnenin ait olduğu kişiyi göstermek biçiminde gerçekleşir. Türkçe’de üçü tekil (ben, sen, o) üçü çoğul (biz, siz, onlar) olmak üzere altı tane iyelik eki vardır (Özkırımlı, 2002).

51.İyelik ekleri çoğul eklerinden sonra gelir.

Kalem - ler – i – m, Gözlük – ler – i – m

52.İyelik eklerinden sonra durum bildiren isim çekim ekleri gelebilir.

baba – m – a , babamız – a (yönelme)

Baba – m – da , babamız – da (bulunma)

baba- m – ın , babamız - ın (tamlayan)

53.İsim tamlaması oluşturur.

Aklı bir karış havada.

Ardım sıra yürü.

54.{-acak, -ecek, - dık} eklerinden sonra kullanıldığında isim tamlaması kurar.

Gezip görmediğim yer kalmadı.

Tartışacağımız konu kalmadı.

55.Türkçe’de iyelik ekleri vurguludur.

oda – **m** , oda – **n** , oda – **sı** , oda – **mız**, oda – **nız**,

6.JAPONCA İYELİK EKLERİ

61.Japonca’da iyelik eki yoktur. Japonca’da iyelik {+NO} ilgeci ile ifade edilir. Bu ilgeç sözcüğün önüne gelir ve aidiyet belirtir. Japonca’da ad durum ilgeci {+NO} genelde ad ve yüklem arasındaki ilişkiyi kurmak için kullanılır. {+NO} ilgecinin işlevini **Ad1** {+NO} **Ad2** biçiminde ad

142 *Türkçe ve Japonca'da Ad Durum ve İyelik Ekleri ...*

ile ad arasındaki ilişkiyi kurmasıdır. Japonca'da {+NO} ilgeci Türkçede {+In/nIn}: in, in, un, ün, ilgi durum eklerine karşı gelmektedir.

62.{+NO} ilgecinin Türkçe'deki belirtili –belirtisiz ad tamlamalarına benzer işlevi vardır.

63.Japonca'da tamlanan ek almaz.

Watashi **no** posokon (Benim bilgisayarım)
İtoko **no** kekkonshiki (Kuzenimin evlenme töreni)
Otoko **no** te (Adamın eli)
Kesa **no** nyusu (Sabahki haber.)

64.{+NO} ilgeci vurgu almaz.

7.TÜRKÇE VE JAPONCA İYELİK EKLERİ ARASINDAKİ BENZERLİK

{+NO} ilgecinin Türkçe'deki belirtili belirtisiz ad tamlamalarına benzer işlevi vardır. Japoncada iyelik olmadığı için tamlanan bir ek almaz.

Watakuşi **no** boşi. (Benim şapkam.)
Anata **no** kasa . (Senin şemsiyen.)
Ano hito **no** aşi. (Onun ayağı.)
Ahmetsan **no** hon (Ahmedin kitabı.)
Nihon **no** jidosho (Japon arabası)

8.AYRILIK

81.Türkçe'de iyelik eki varken Japoncada yoktur. İyelik ekinin işlevini {+NO} ilgeci yerine getirir.

Kesa **no** nyusu. (Sabahki haber.)
Rainen **no** shiken. (Gelecek seneki sınav.) Türkçe'deki belirtisiz ad tamlamasına karşılık.

82. Türkçe iyelik eki vurgu alır. Japonca'da iyelik eki vurgu almaz.

Anata **no** kasa. (Senin şemsiyen)

Watoshi **no** posokon (Benim bilgisayarım.)

9.SONUÇ

Bu çalışmada amaç, Japonca ve Türkçe ad durum ekleri arasındaki yakınlık ve farklılıkları belirlemektir. Bu çalışmada bulunan sonuçlar Japonca ve Türkçe arasındaki benzerlikleri destekler niteliktedir. Türkçe öğrenen Japonlar veya Japonca öğrenen Türkler için aradaki benzerlik ve farklılıkların bilinmesi dil öğrenimine katkı sağlayacaktır.

Türkçe'de yalın durum, belirtme durumu $\{+I\}$:ı,i,u,ü, yönelme durumu $\{+A\}$:a,e; bulunma durumu $\{+DA\}$:da, de, ta, te; çıkma durumu $\{DAN\}$:den, dan, tan, ten, ilgi durumu $\{+In/nIn\}$:ın, in, un, ün, nın, nin nun, nün; eşitlik durumu $\{+CA\}$:ca, ce, ça, çe; araç durumu $\{+la\}$:la, le olmak üzere sekiz adettir.

Japonca'da bu sayı ondur. Türkçe'de ad durum ekleri birden fazla durum belirtmezken, Japonca'da ad durum ekleri birden fazla durumu belirtirler. Türkçe'de ad durum ekleri önüne geldikleri ada göre ses değişimine uğrarken, Japonca ad durum ilgeçlerinde böyle bir durum söz konusu değildir. Türkçe'de yalın durum ad durum eki almazken, Japonca'da yalın durumu belirtme hali $\{+Ga\}$ ve $\{+O\}$ ilgeçleri ile karşılaşılır. Temel işlevi belirtme durumu olan $\{+O\}$ ilgecinin Türkçe belirtme durum eki $\{+I\}$:ı,i,u,ü ile benzer işlevi vardır. Japonca'da bulunma, çıkma, yaklaşma işlevlerine sahip olan $\{+Ni\}$ ilgeci, Türkçe yönelme durum eki $\{+A\}$:a,e benzer bir işleve sahiptir. $\{+Made\}$ ilgecinin Türkçe yaklaşma (yönelme) $\{+A\}$:a,e +Kadar'a benzer bir işlevi vardır. Japonca'da çıkma durum işlevine sahip olan $\{+Kara\}$ ve $\{+Yori\}$ ilgeçleri Türkçe'deki çıkma durum eki $\{+DA\}$: dan, den, tan, ten'e benzer işlev taşımaktadırlar. Ayrıca karşılaştırma işlevine sahip olan $\{+Yori\}$ ilgecinin Türkçe'de karşılaştırma görevinde kullanılan +DaN +Daha

144 *Türkçe ve Japonca'da Ad Durum ve İyelik Ekleri ...*

yapısına benzer bir işlevi de vardır. Japonca'da iyelik eki yoktur. Japonca'da iyeliği bildirmek için {+No} ilgeci kullanılmaktadır. Bu ilgecin işlevi Türkçe ilgi durum eki (tamlayan durum eki) {+In/nIn}: ın, in, un, ün, nın, nin, nun, nün benzemektedir. Japonca'da iyeliği bildiren {+No} ilgeci vurgu almazken, Türkçe iyelik eki vurgu alır. Yönelme durum ilgeci Japonca'da {+E}, Türkçe'de {+A}:e, kalma durum eki Japonca'da {+De} Türkçe kalma durum eki gibi {+DA}: da, de, ta, te'dir. Bu ad durum eklerinin kullanımları bakımından iki dilde de benzerlik vardır.

KAYNAKÇA

AKSAN, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, 2000.

TEKİN, Talat. *Japonca ve Altay Dilleri*, 1993.

TEKMEN, Ayşe Nur. *Japonca Türkçe Dilbilgisi*, 2004

SUMMARY

In Turkish language, there are eight case markers namely nominative case, accusative case {+I}, dative case {+A}, locative case {+DA}, ablative case {+DAN}, genitive case {+nIn / In}, equality case {+CA}, instrument case {+IA}. In Japanese language, there are ten case markers.

While in Turkish language noun case markers do not denote more than one case; in Japanese language, noun case markers denote more than one case. In Turkish language, noun case markers which are used before a noun undergo letter changes relative to the noun. However, in Japanese language, there is no such alternation for noun case markers. While in Turkish language, nominative case does not take noun case marker; in Japanese language, nominative case is met with accusative case {+go} and {+O}. Preposition {+O} whose fundamental role is accusative case has similar role with the Turkish accusative case marker {+I}. In Japanese language, preposition {+ni} which has the role of locative, ablative, dative; in Turkish language, dative case marker {+A} has the same function. The preposition {+Made} has a similar function with dative case marker {+A} +kadar in Turkish language. In Japanese language, the prepositions {+Kara} and {+Yori} which have the role of ablative case possess the similar role with the Turkish ablative case marker {+DAN}. The preposition {+Yori} which has the function of comparison has a similar function with {+DAN} +daha which is used in comparison in Turkish language. In Japanese language, the preposition {+No} is used to denote possession. The function of this preposition is similar with the Turkish (genitive case marker) {+nın} / {+In}. While the preposition {+No} which declare the possession does not take accent; the Turkish possessive marker takes accent. Japanese dative marker {+E} has a similar function with {+A}: a,e. In the Japanese language locative case marker is {+De}. In the Turkish language, locative case marker is {+DA}: da,de,ta,te. In both languages, the locative case marker is {+DE} and they are very close to each other with respect to their function.

There are case markers in the Turkish and Japanese languages. Although these markers have some closeness and similarities, they do not overlap perfectly.